

CIRCLES OF
SAFETY

માન્યતાઓ: બાળ-જાતીય શોષણ

MYTHS

માન્યતા: જાતીય શોષણ એ અશિક્ષિતોનો અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની સમસ્યા છે.

ખોટી ઠરે છે: બાળકોનું જાતીય શોષણ એ વૈશ્વિક સમસ્યા છે અને બધી જગ્યાના બાળકોને લક્ષ્ય બનાવવામાં આવે છે. પ્રગત દેશોમાં પણ બાળકોને જાતીય શોષણના ભોગ બનતા રોકવામાં સંઘર્ષ કરવો પડે છે. એક સરકારી અહેવાલ (બીબીસી અહેવાલ, 2017) મુજબ ભારતમાં દર 15 મિનિટે એક બાળક જાતીય શોષણનું શિકાર બને છે.

માન્યતા: ઘરમાં રહો, સુરક્ષિત રહો!

ખોટી ઠરે છે: બાળક ગમે ત્યાં હોય, શાળામાં, ધાર્મિક સ્થળે, સમુદાય કેન્દ્ર કે પછી ઘરમાં હોય, એ જાતીય શોષણનો શિકાર બની શકે છે. કોવિડ-19 રોગચાળા દરમિયાન સરકારે “ઘરમાં રહો, સુરક્ષિત રહો” નો સંદેશો પ્રસારિત કર્યો હતો. ઘણા કિસ્સાઓમાં ઘરમાં જ પ્રત્યક્ષ રીતે બાળકો ભોગ બન્યાં હતાં.

માન્યતા: માતાપિતાએ એમની દીકરીઓની કાળજી લેવી જોઈએ કારણ કે એ જાતીય શોષણનો ભોગ બનતી હોય છે.

ખોટી ઠરે છે: જાતીય શોષણમાં મોટી ઉંમરની વ્યક્તિ (પુખ્ત વ્યક્તિ, વડીલ ભાઈ, મિત્ર વગેરે) બાળક સાથે કે કિશોર સાથે જાતીય પ્રવૃત્તિ કરે છે. ખૂબ જાણીતી માન્યતાથી ઉલટું બાળક પર હંમેશાં જબરદસ્તી કરવામાં આવતી નથી. શોષણકર્તા ચાલાકીથી બાળકને સ્પર્શ કરે છે એમનાં ગુપ્તાંગોને સ્પર્શ કરે છે અથવા એમને ઑનલાઈન ફોટા કે જાતીય રીત સ્પષ્ટ સામગ્રી જોવા લલચાવે છે. બાળકને ખ્યાલ પણ આવતો નથી કે એ શિકાર બની રહ્યું છે.

માન્યતા: જાતીય શોષણ એ એકલ-દોકલ પ્રસંગ હોય છે જેમાં સંવેદનશીલ બાળકનો લાભ લેવાય છે.

ખોટી ઠરે છે: તૈયાર કરવું એ બાળકને જાતીય પ્રવૃત્તિ તરફ લઈ જવાની એક ધીરજપૂર્વકની લાંબી પ્રક્રિયા છે. એને માટે દિવસો, અઠવાડિયા, મહિના કે વર્ષો પણ લાગે. ઘણા કિસ્સામાં, બાળકો અને એમનાં કુટુંબીજનોને શોષણકર્તા દ્વારા એના પર વિશ્વાસ રાખવા માટે છેતરવામાં આવે છે. તેઓ ધીમે ધીમે કેટલીક નિર્દોષ જણાતા વર્તનથી મર્યાદાઓ તોડતા જાય છે અને ભેટવસ્તુઓ આપીને વિશેષ ધ્યાન આપીને અથવા ધમકીઓ આપીને ગુપ્તતા જાળવવા પર નિયંત્રણ રાખે છે.

માન્યતા: કોઈ વ્યક્તિ સામે જોઈને તમે કહી શકો કે એનો ઇરાદો ખરાબ છે.

ખોટી ઠરે છે: આપણે એવું માની લઈએ છીએ કે સારી વ્યક્તિને દેખાવ પરથી જાણી શકાય છે. જોકે, ગુનો કરનાર વ્યક્તિ સામાન્ય દેખાવા માટેના અને બાળક તેમજ કુટુંબીજનો સાથે વિશ્વસનીયતાના સંબંધો વિકસાવવા માટેના શ્રેષ્ઠ પ્રયત્ન કરતી હોય છે. સંશોધન દર્શાવે છે કે ગુનો આચરનાર વ્યક્તિ 90 ટકા કિસ્સામાં, બાળકની પરિચિત અને વિશ્વસનીય હોય છે. સાક્ષી (1998) એ 350 શાળાએ જતી છોકરીઓ પર એક અભ્યાસ કર્યો જેમાંની 63 ટકા છોકરીઓ કુટુંબીજનો દ્વારા શિકાર બનાવાઈ- જેમાં મુખમૈથુન, હસ્તમૈથુન, બલાત્કાર જેવી પ્રવૃત્તિઓ સામેલ હતી. હવે સમય આવી ગયો છે કે આપણે એવા વલણો ત્યજવા પડશે જેનો ઉપયોગ ગુનેગારો બાળકોને શિકાર બનાવવામાં કરે છે.

માન્યતા: માતાપિતાએ એમની દીકરીઓની કાળજી લેવી જોઈએ કારણ કે એ જાતીય શોષણનો ભોગ બનતી હોય છે.

ખોટી ઠરે છે: ભારતમાં છોકરાઓ પણ સમાન રીતે જાતીય શોષણના ભોગ બની શકે છે. એક સરકારી

અભ્યાસ (2007) જે સ્ત્રી અને બાળકલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો એ દર્શાવે છે કે છોકરાઓ 18 વર્ષના થાય તે પહેલાં ભોગ બનતા હોય છે. માટે બાળકોને આપણાં કાળજી અને રક્ષણની જરૂર હોય છે. કમનસીબે, છોકરાઓને વ્યક્તિગત સુરક્ષા અને કેળવવામાં આવતા નથી અને મદાનગીના ખોટા ખ્યાલો પણ એમની ચિંતાઓને વ્યક્ત કરવામાં રોકે છે. તેમજ, બાળકોને રક્ષણ પૂરું પાડવું એ કેવળ વાલીઓની જ જવાબદારી છે કે પ્રાથમિકતા નથી. આપણામાંથી દરેક જણ આ બાબતમાં પોતાની જાતને કેળવીને અને કિશોરોને શારીરિક સુરક્ષાના સંદેશા થકી સશક્ત બનાવી શકીએ છીએ.

માન્યતા: બાળ-જાતીય શોષણ એ અનિવાર્ય છે અને એ અંગે કશું થઈ શકે નહીં.

ખોટી ઠરે છે: આપણામાંથી દરેક જણ બાળ-જાતીય શોષણ રોકવામાં આપણી ભૂમિકા નિભાવી શકે છે. સૌથી પહેલું અને મહત્ત્વનું પગલું છે જાગૃતિ અને સ્વીકાર. આપણી જાતને આ બાબતની જાણકારી મેળવીએ, આપણા બાળકોને એમની શારીરિક સુરક્ષા માટેના જ્ઞાનથી પરિચિત કરાવીએ, એમને એક વિકસિત સુરક્ષા નેટવર્ક રચવામાં મદદ કરીએ, વર્જ્ય ગણાતા વિષયોમાં સંવાદ એ પ્રતિબંધ માટેનો સારો ઉપાય છે, આપણાં ઘરમાં મર્યાદાઓનું ઉલ્લંઘન જાણો અને રોકો. આ બાબતમાં એક નિસ્બત ધરાવતા સમાજના સભ્ય તરીકે પણ આપણે ઉપાયો કરી શકીએ છીએ. દા.ત. યુવાનોની સેવા કરતી સંસ્થા સંસ્થાના કર્મચારી માટે જાગૃતિ માટેના કાર્યશિબિરો આયોજિત કરી શકે, POCOSO ની માર્ગદર્શિકાનું પાલન થાય અને એક જાગૃત પેઢી ઉછેરવા માટે એક વ્યાપક જાતીય શિક્ષણનો અભ્યાસક્રમ અપનાવી શકે. બાળકોના અધિકારોનું રક્ષણ કરનારાં નીતિ અને કાયદાઓનો પુરસ્કાર કરવાથી પણ બાળ-જાતીય શોષણનો કલંક દૂર કરવામાં મદદરૂપ થઈ શકાય.

માન્યતા: બાળકો શોષણને પ્રગટ કરે તો જ મોટાઓ એમને મદદ કરી શકે.

ખોટી ઠરે છે: શોષણ રોકવા માટેનું પ્રથમ કવચ એ તકેદારી છે. માતાપિતા એવું માની શકે કે એમનાં બાળકોને આવું ન થઈ શકે. આવો નકાર એ તમારો શત્રુ છે. શોષણના કે માનસિક પીડાના લક્ષણો ઓળખવા માટે અને એના પર પગલાં લેવા માટે મોટી વ્યક્તિઓ જવાબદાર છે. તમારી આંતરસૂઝને સાંભળો, બાળકને શરીરની મર્યાદાઓને ઓળખવામાં મદદ કરો, શંકાસ્પદ વર્તનને દર્શાવો, બાળક અસ્વસ્થ જણાય તો મદદ કરો, બાળકમાં કોઈ ચેતવણીના લક્ષણો દેખાય તો ધ્યાન દો. આ બાળકને સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવશે કે એના જીવનમાં સુરક્ષિત મોટી વ્યક્તિઓ છે અને એ બાળકમાં વિશ્વાસ રાખે છે. ગુનેગારોને પકડાઈ જવાની શક્યતા મોટામાં મોટી રોકનારું પરિબળ છે.

માન્યતા: આવી બાબતોમાં બાળકોને શિખવવા એ એમનામાં બીક પેસાડે.

ખોટી ઠરે છે: મોટા થતાં હોય ત્યારે બાળકોને આપણે ગરમ વસ્તુઓને ન અડકવાનું તેમજ રસ્તો ઓળંગતી વખતે બન્ને તરફ જોવાનું શીખવતાં હોઈએ છીએ. એવી જ રીતે, બાળકોને શારીરિક સુરક્ષા અને સુરક્ષિત સ્પર્શ અને અસુરક્ષિત સ્પર્શનું જ્ઞાન આપવું જોઈએ. એ દ્વારા એમની પાસે ભાવોગત શબ્દભંડોળ આવશે જેને દ્વારા તેઓ અસુરક્ષિત અને અણગમતા પ્રસંગોને જાણી શકશે અને સુરક્ષિત વ્યક્તિને દર્શાવવાના શબ્દો પણ પ્રાપ્ત કરશે. બીક જગાડતી તરકીબો ચિંતાને જ જન્માવે છે અને બાળકને રક્ષણ આપ શકતી વ્યક્તિઓથી બાળકને દૂર રાખે છે.

માન્યતા: શિકાર બન્યું હોય તો બાળક મોટી વ્યક્તિને જરૂર કહેશે.

ખોટી ઠરે છે: ઘણાંખરાં બાળકો કહેતાં નથી. એક અભ્યાસ દર્શાવે છે કે માત્ર 3 ટકા બાળકો જ શોષણની વાત કરે છે. બાળકોને ધમકીની બીક લાગે

છે, અપરાધીપણું લાગે છે ને અને શરમ પણ અનુભવે
છે કારણ કે શોષણકર્તા એમાં બાળકની પણ ભૂલ છે
એમ ઠસાવે છે, લાંચ મળે છે કે ખાસ ધ્યાન અપાય છે
અથવા

કુટુંબ વિખેરાવાની બીક લાગે છે જેથી તેઓ મૌન સેવે
છે. ક્યારેક, વિકાસની મર્યાદાઓ જેમકે પોતાની જાતને
વ્યક્ત કરવા માટેની ભાષાનો અભાવ અને એ પ્રવૃત્તિ
અંગેની મૂંઝવણ હોય ખાસ કરીને નિકટના સગા સાથે
જાતીય વર્તન હોય તો એને જાતીય શોષણ તરીકે
ઓળખવાની મૂંઝવણ હોય. મોટી વ્યક્તિઓએ સક્રિય
રીતે તકલીફ અંગે કહેવામાં આવતી બધી અડચણો દૂર
કરી એક ખુલ્લું અને સહાયક વાતાવરણ સર્જવું
જોઈએ જેથી સંવાદ થઈ શકે.

ABOUT CIRCLES OF SAFETY

Circles of Safety (CoS) લોકોને શિક્ષણ દ્વારા બાળ-જાતીય શોષણ અંગે સભાન કરે છે. અમે સંસ્કૃતિમાં બદલ કરવા ઇચ્છીએ છે જેમાં વ્યક્તિઓ જાતીયતા કે એ અંગેના વિષયોની ચર્ચા કરવામાં ક્ષોભ ન અનુભવે પણ એનો સ્વીકાર કરે કે કોઈ વિષય નિષિદ્ધ નથી કે અગવડભર્યો નથી જ્યારે બાળકોની સુરક્ષા સામે ખતરો હોય.

circlesofsafety.com

બાળ-જાતીય શોષણ રોકવા માટે નીચેના પગલાં પહેલાં લો.

- ખાનગી સલાહ મેળવો.
- મોટી વ્યક્તિઓ માટે શિબિરોનું આયોજન કરો.
- સુરક્ષા વર્તુળના અભ્યાસક્રમને 1-12 ધોરણમાં દાખલ કરો.

